

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр
Спеціальність **061 Журналістика**
Освітня програма «**Журналістика**»
Рік навчання 2023, семестр **1-2**
Форма навчання **денна**
Кількість кредитів ЄКТС **8**
Мова викладання **українська**

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в elearn

Канд. пед. наук Чумак Тетяна Миколаївна
093-644-78-15
tchumak27@ukr.net
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4679>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Дисципліна покликана ознайомити студентів з історією розвитку української та зарубіжної журналістики, етапами її становлення, історичним контекстом виникнення української преси та преси в Україні. Дати загальну картину розвитку світових та вітчизняних медіа, інфраструктури.

Дисципліна викладається у п'ятому семестрі (1 семестр, 3 курс) і складається із лекційних (30 год.) та практичних (30 год.) занять. Загальний обсяг дисципліни – 120 годин.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української та зарубіжної журналістики» є: формування у здобувачів вищої журналістської освіти глибокого розуміння процесів зародження і розвитку журналістики в контексті становлення і зміни суспільних, економічних відносин та формацій на різних етапах розвитку людства; активного впливу журналістики на ці процеси і явища; загального уявлення про обставини заснування, функціонування та ролі періодичних видань і технологічно нових (для різних епох і за глобальних, регіональних та місцевих особливостей) засобів інформації від найдавніших часів до сьогодення.

Таким чином має відбуватися засвоєння студентами генези та основних етапів преси та інших засобів масової інформації, її типологічних ознак, а також сприяння у систематизації ними історичних знань про основні тенденції розвитку світової журналістики, включно з базовими уявленнями щодо становлення і розвитку української журналістики та вітчизняних засобів масової комунікації, як її складових, від найдавніших часів до сьогодення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- роль і місце журналістики в системі знань студента;
- історію формування українських та зарубіжних медіа;
- вплив ідеології на журналістську творчість;
- основних діячів – творців журналістики;
- різноманітність наукових підходів до вивчення історії української та зарубіжної журналістики;
- особливості існування української журналістики в різні історичні періоди;
- способи впливу на аудиторію в умовах тоталітарності;
- специфіку діяльності українських медіа в період перебудови;

вміти:

- застосовувати теоретичні та історичні знання у своїй практичній діяльності;
- аналізувати явища, що відбувались в історії журналістики;

– володіти навичками аналізу журналістських матеріалів із використанням історико-типологічного методу;

– використовувати різноманітні підходи до аналізу системи та класифікації як української, так і зарубіжної журналістики.

Компетентності ОП:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких програмних результатів навчання (ПР):

*ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел. *

ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

**

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ лаборат орні, практич ні, семінар ські)	Результати навчання	Завдання	Оціню вання
8 семестр, модуль 1				
Тема 1 Періодизація історії журналістики. Пражурналістика доби Середньовіччя і Відродження	2/2	Знати основні підходи до періодизації історії світової журналістики. Знати основні політичні центри середньовічної Європи та формування періодичних видань. Знати поняття публіцистика нового Заповіту.	Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.	4

<p>Тема 2. Європейська журналістика у XVII- XIX ст. Формування газетно-журнальної справи.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати культурно- історичні передумови виникнення газет у Німеччині. Усвідомлювати цензурну політику європейської журналістики у XVII- XIX ст. Знати особливості французької, англійської преси XVIIст. Знати, яким був розвиток німецької та французької преси XVIII ст.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>4</p>
<p>Тема 3. Північноамериканська журналістика XVII ст. – XVIII ст. Перші газети на території північноамериканських британських колоній. Преса під час війни за незалежність.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати головні тенденції редакційно- видавничої політики періоду Реконструкції. Розуміти, як відбувалося формування національної преси в напівколоніях і колоніях. Знати, якими були світські та місіонерські видання для місцевого населення та періодичні видання колоній та напівколоній.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>4</p>
<p>Тема 4. Еволюція світових ЗМІ у XIX-XX ст. Докорінні зміни в зарубіжній журналістиці XX ст. Особливості розвитку ЗМІ в країнах Європи, Азії, Америки та Африки. Тенденції еволюції ЗМІ.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати, якими були докорінні зміни в зарубіжній журналістиці XX ст. Розрізняти особливості розвитку ЗМІ в країнах Європи, Азії, Америки та Африки. Знати тенденції еволюції ЗМІ.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи.</p>	<p>4</p>

<p>Тема 5. Розвиток західної преси у ХХ ст. Типологічна еволюція періодики. Чинники стрімкого розвитку друку на початку ХХ ст. Феномен «нового журналізму». Розвиток нових жанрів журналістики. Становлення телебачення і ЗМІ.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати поняття типологічна еволюція періодики. Усвідомлювати чинники стрімкого розвитку друку на початку ХХ ст. Знати, як відбувався розвиток нових жанрів журналістики, якими були перші регулярні передачі напередодні І світової війни. Знати, як відбувалося становлення телебачення і ЗМІ.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>4</p>
<p>Тема 6. Електронні ЗМІ у глобальних комунікаційних процесах. Становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Радіожурналістика ХХ ст. Формування електронних ЗМІ та їх вплив на розвиток журналістики в світі. Тележурналістика. Зародження, становлення і розвиток радіо і телебачення в Україні.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати роль електронних ЗМІ у глобальних комунікаційних процесах. Знати, як відбувалося становлення і розвиток радіомовлення і телебачення. Знати хроніку українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Знати, як розвивалася радіожурналістика ХХ ст., як відбувалося формування електронних ЗМІ, як зростав їх вплив на розвиток журналістики в світі. Знати про зародження, становлення і розвиток радіо і телебачення в Україні через призму загальносвітових процесів і тенденцій.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>5</p>

<p>Тема 7. Визначальні тенденції розвитку світової журналістики II пол. XX ст. Світові школи журналістики Розвиток телевізійної мережі. Громадське телебачення в Європі. Сучасні тенденції і проблеми формування суспільного мовлення в Україні. Сучасна комунікаційна політика Росії в Азії, Європі та світі. Інформаційна політика Росії щодо України та на пострадянському просторі. Журналістика і пропаганда як визначальна ознака імперської політики в інформаційну епоху: протиріччя доби глобалізації.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати визначальні тенденції розвитку світової журналістики II пол. XX ст. Знати, які є світові школи журналістики. Знати, як відбувався розвиток телевізійної мережі. Знати сучасні тенденції і проблеми формування суспільного мовлення в Україні. Усвідомлювати сучасну комунікаційну політику Росії в Азії, Європі та світі. Знати, якою була інформаційна політика Росії щодо України та на пострадянському просторі. Знати, що журналістика і пропаганда є визначальною ознакою імперської політики в інформаційну епоху.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>5</p>
---	------------	---	--	----------

Модуль 2

<p>Тема 8. Українська журналістика на межі XIX-XX ст. Громадівський рух у Наддніпрянській Україні у 1860-90-ті роки. Видання журналу «Основа». Валуєвський циркуляр та Емський указ. Український часопис «Громада» (1788-89 рр.). М. Міхновський «Самостійна Україна». Створення перших українських політичних партій та видань: РУП, РУРП, УРП, УСДП.</p>	<p align="center">2/2</p>	<p>Знати, якою була українська журналістика на межі XIX-XX ст. Знати про громадівський рух у Наддніпрянській Україні у 1860-90-ті роки, про видання журналу «Основа». Розуміти, які трагічні наслідки для української журналістики мав Валуєвський циркуляр та Емський указ. Знати роль М. Міхновського та його брошури «Самостійна Україна» у створенні перших українських політичних партій та партійних видань: РУП, РУРП, УРП, УСДП.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p align="center">5</p>
<p>Тема 9. Революція 1905 року і народження української національної преси на східно-українських землях. Маніфест Ніколая II. Українська «Громада» на Полтавщині. Перший український щоденний орган під Росією «Громадська Думка» (Б. Грінченко).</p>	<p align="center">2/2</p>	<p>Знати роль революції 1905 року в народженні української національної преси на східноукраїнських землях. Знати події революції: оголошення свободи друку в маніфесті, створення українських органів: «Громадська Думка» (Б. Грінченко), газета «Рада». Уміти розкрити значення тижневика «Слово» як центрального органу УПСД.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p align="center">5</p>

Газета «Рада». Партійна преса: тижневик «Слово» – центральний орган УПСД.				
Тема 10. Перша світова війна і українська преса. Преса Українських січових стрільців (УСС). Союз Визволення України (СВУ) та його "Вістник". Українська преса в чужих мовах під час першої світової війни.	2/2	Знати вплив першої світової війни на українську пресу. Знати про українську преса в чужих мовах під час першої світової війни.	Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.	5
Тема 11. «Медовий рік» української журналістики. Гетьманщина та початок занепаду вільної української преси.	2/2	Знати поняття «Медовий рік» української журналістики. Знати, як у період Гетьманщини почався занепад вільної української преси.	Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.	5
Тема 12. Партійно- радянська преса в Україні. Преса періоду культу особи.	2/2	Знати сутність партійно-радянської преси в Україні та преси періоду культу особи. Усвідомлювати, що партійна преса була чинником народження тоталітарних культів та жертвою тоталітарного режиму.	Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.	5

<p>Тема 13. Українська журналістика часів Другої світової війни. Партиїно-радянська преса після Другої світової війни. Перебудова в країні та в історії преси.</p>	<p>2/2</p>	<p>Розуміти поняття української журналістики часів Другої світової війни, партійно-радянської преси після Другої світової війни. Знати про перебудову в країні та в історії преси.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 14. Особливості хрущовської «відлиги»: боротьба з культом особи. Шістдесятники та дисиденти. Українська національна патріотична преса періоду застою. Початок Процесу розділення газет. Створення альтернативних ЗМІ.</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати про особливості хрущовської «відлиги». Знати особливості руху шістдесятників та дисидентів. Знати українську національну патріотичну пресу періоду застою: «Український вісник» (1972), журнал «Кафедра», альманах «Євшан-зілля», «Народна газета», «Віче». Знати, коли почався процес розділення газет та створення альтернативних ЗМІ.</p>	<p>Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.</p>	<p>5</p>

		дискурсу.		
Тема 15. Становлення української журналістики в незалежній Українській державі. Національні ЗМІ України. Збільшення ефективності преси. Проблеми українського національного медіапростору. Журналістика в умовах війни та глобальних викликів.	2/2	Знати, яким було становлення української журналістики в незалежній Українській державі. Знати національні ЗМІ України. Усвідомлювати збільшення ефективності преси. Розуміти проблеми українського національного медіапростору. Знати особливості журналістики в умовах війни та глобальних викликів.	Написання конспектів, доповідей, тестів, підготовка презентацій, виконання самостійної роботи, підготовка до практичного заняття.	5
Всього за семестр				70
Іспит				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати
	повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939. К.: Либідь, 2019. 362 с.
2. В епіцентрі подій – журналіст. Громадсько-політичне видання./Упорядники В.Чамара, В.Іншаков. Дніпро: Журфонд, 2019. 400 с.
3. Владимиров В. М. Історія української журналістики (1917–1991): Навч. посіб. К. : МАУП, 2019. 174 с.
4. Горєвалов С. І., Крупський І. В. Українська військова журналістика: становлення і роль у національно-визвольних змаганнях за утворення самостійної держави (1914–1920). Л.: Військовий ін-т при Держ. ун-ті “Львівська політехніка”, 2017. 216 с.
5. Животко А. Історія української преси: Навч. посіб. для студ. журналістики вищ. навч. закл. / М. Тимошик (упоряд.). К.: НВЦ “Наша культура і наука”, 2019. 368 с.
6. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДУ, 2020. 285 с.
7. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ: «Компанія ВАІТЕ», 2019. 118 с.
8. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів, 2020. С.128.
9. Казакова Т. Історія зарубіжної журналістики : методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ, 2021. 19 с.
10. Крупський І.В. Національно-патріотична журналістика України. (Друга половина XIX перша чверть XX ст.) Львів: Світ, 2020. 186 с.
11. Мас-медіа України Mass media of Ukraine / О. Волошенюк та ін.: Українське бюро Європейського інституту мас-медіа, Київське наукове товариство ім. Петра Могили. К.: ТОВ “К.І.С.”, 2020. 304 с.
12. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. К.: Україна, 2018. 384 с.
13. Мелещенко О. К., Черняков Б. І. Чотири століття британської журналістики // Наукові записки Інституту журналістики. Том 9 (жовтень-грудень). К., 2002. С. 191–228. Мелещенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції // Наукові записки Інституту журналістики. Том 10 (січень-березень). К., 2023. С. 159–212.
14. Мелещенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. К. : Грамота, 2021. 72 с. (Сер.«Словник»).
15. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. Харків : Прапор, 2021. 320 с.
16. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіа-дослідження Х. : Прапор, 2018. 512 с.
17. Москаленко А. З. Теорія журналістики. К.: Експрес-об’ява, 2020. 334 с.

18. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні. /За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. Київ: Юридична думка, 2020, 384 с.
19. Преса боротьби й ідеї (західноукраїнська публіцистика першої половини ХХ століття) / Збірник текстів. Львів, 2019.
20. Українська журналістика в іменах: У 2т./ За ред. М.М. Романюка. Львів, 2019.
21. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / За заг. ред. проф. В. І. Шкляра. К., 2019. 140 с.
22. Україна на шляху до Європи. Колектив авторів./Упорядники В. Шкляр, А. Юричко. Київ: Етнос, 2019. 496 с.
23. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра. Науково-популярне видання. / За заг. ред. Чижа І.С., наук. ред. Карабанова М.М. Київ:
24. «Дирекція ФВД», 2019. 648 с.
25. Федченко П. М. Преса та її попередники. Київ: Наукова думка, 2020. 350 с.
26. Хітрова Т. В. Історія зарубіжної журналістики : навчально-методичний посібник / Т. В. Хітрова. Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. 155 с.
27. Чиж І.С. Україна: шлях до інформаційного суспільства. Київ: Либідь, 2018. 288 с.
28. Чиж І.С. Не збудуєш словом, коли руйнуєш ділом. Київ: Либідь, 2018, 432 с.
29. Юрійчук Є. П. Становлення і характер радянської влади в Україні. Історико-правові аспекти (1917–1922 рр.). К.: ІЗМН, 2018. 123 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> (Наукова електронна бібліотека).
2. <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk> (Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів).
3. <http://www.cir.org>. (Columbia Journalism Review).
4. <http://www.fair.org>. (Fairness and Accuracy in Reporting).
5. <http://www.inter.ua/ua/> (Офіційний сайт ТРК «Інтер»).
3. <http://www.ifj.org>. (Міжнародна Федерація журналістів (IFJ – International Federation of Journalists)).
4. <http://www.ji.lviv.ua> (Незалежний культурологічний часопис «І»).
8. <http://www.mediachannel.org>. (Media Channel). 19. <http://mediaed.org>. (Media Education Foundation) 20. <http://www.mediakrytyka.info> («Медіакритика» – видання Інституту екології масової інформації ЛНУ ім. Івана Франка).
9. <http://www.presswise.org.uk>. («Press Wise Trust»).
22. <http://www.1plus1.net/> (Офіційний сайт ТРК «1+1»).